GŁOS POMORSKI

Nr. 270 — Rok 4.

(GAZETA POMORSKA)

Numer pojedyńczy 10 gr. (Numer niedzielny 15 gr.)

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji 1,80 Złp. w agenturach miejscowych miesięcznie **1.85 Złp.**, przez pocztę przy zamówieniu przez ekspedycję naszą **2.05 Złp.**, wprost na poczcie lub u listowego miesięcznie **2,1 Złp.**, dla W. M. Gdańska 2,5 Guld. Gd. — pod opaską w Polsce **3,50 Złp.**, do Gdańska 4.00 Guld. Gd., do Francji 18 fr., (z wysyłką co 2-gi dzień 14 fr), do Anglji 5 shil do Stanów Zjednoczonych 80 cent W razie nieprzewidzianych wypadków, jak strejki, przeszkody techniczne i. t. d. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy Grudziądz, Bank Związku Spółek Zarobk., Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz, Bank Polski Grudziądz — Konto czeków Gdańsk nr. 2980. Konto pocztowe: Kasa Oszczędności, Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania Grudziądz.

Ogłoszenia z Polski. Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 8 groszy w dziale reklamowym na stronie 1-3 łam. przed tekstem 60 groszy, wśród tekstu 35 groszy za tekstem 28 groszy dla W. M. Gdańska wiersz m/m. 8-łam w dziale ogł. 0,10 Guld. Gd., wiersz m/m 3-łam. przed tekstem 0,66 Guld. Gd., w tekście 0,40 Guld. Gd., za tekstem 0,31 Guld. Gd., dla Niemiec dochodzi 50% nadwyżki, dla reszty zagranicy 100% nadwyżki. Za tłomaczenia 20 proc. nadwyżki. — Rachunki są natychmiast płatne. — Administracja nie przejmuje odpowiedzialności za terminowe umieszczenia ogłoszeń.

∴ ∴ ∴ Rękopisów nadesłanych nie zwraca się. ∴ ∴ ∴

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem.
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | **Grudziądz,** czwartek, dnia 20-go listopada 1924. | Telefon nr. **50 i 51.**

Minister Sokal wyjechał do Paryża.

Ile mają Niemcy zapłacić Polsce tytułem ubezpieczeń społ. na G. Śląsku. — Sprawa polskiej emigracji i czasu pracy.

Warszawa, 18. 11. (Pat.) Dziś o godz. 9,15 wieczorem minister pracy i opieki społ. Franciszek Sokal wyjechał do Paryża na sesję komisji arbitrażowej do art. 312. traktatu wersalskiego. Sesja ta będzie rozstrzygającą i zadecyduje o wysokości sumy, która ma być przekazana przez Niemcy Polsce dla dalszego prowadzenia instytucji ubezpieczeń społecznych na G. Śląsku. Sprawa ta jest wielkiej doniosłości, gdyż w razie nieprzyznania odpowiednich funduszów dalszy byt tych instytucji byłby poważnie zagrożony. Równocześnie minister Sokal podczas swego pobytu w Paryżu omówi z francuskim ministrem pracy p. Godardem sprawy wspólnie obchodzące obydwa ministerstwa, a przedewszystkiem sprawę polskiej emigracji do Francji, jak również sprawę uregulowania czasu pracy. Powrót min. Sokala do Warszawy spodziewany jest w końcu bieżącego miesiąca.

Dookoła konkordatu z Watykanem.

Warszawa, 19. 11. (AW.) Poseł Stanisław Grabski, który prowadził w Rzymie rokowania z Watykanem w sprawie zawarcia konkordatu, składał wczoraj sprawozdanie ze swej pracy premjerowi Grabskiemu, oraz ministrom Sokalowi i Miklaszewskiemu.

Dyskusja nad budżetem na rok 1925.

WARSZAWA, 18. XI. (PAT) Sejmowa komisja budżetowa dokonała dziś rozdziału referatów poszczególnych części budżetu na rok 1925. Generalnym referentem budżetowym został wybrany sprawozdawca generalny budżetu na rok 1924, **pos. Zdziechowski (ZLN). Poseł Poniatowski (Wyzw.)** referatu budżetu Ministerstwa Rolnictwa zrzekł się. Po krótkim referacie pos. Gruszki (PSL) komisja przyjęła budżet prezydium Rady Ministrów bez zmian. W czasie dyskusji wyjaśnień udzielał dyrektor P. A. T., p. Piotr Górecki odnośnie działu, dotyczącego dodatkowego budżetu Polskiej Agencji Telegraficznej. Następnie komisja przystąpiła do obrad nad dodatkowym budżetem Ministerstwa Spraw Wojsk. Referował pos. Czetwertyński (ZLN). Wywiązała się dyskusja, w której zabierał głos cały szereg mówców, poddając krytyce gospodarkę Ministerstwa Spraw Wojsk., zaś mówcy lewicy oświadczyli zgodnie, że głosować będą przeciwko budżetowi Ministerstwa Spraw Wojsk. Imieniem Ministerstwa zabrał głos szef korpusu kontrolerów armji, gen. Roman Górecki, który swoich wywodów nie skończył. Dalszy ciąg obrad odroczono do jutra.

O zmianę konstytucji gdańskiej.

Socjaliści domagają się zredukowania liczby posłów i senatorów.

Gdańsk, 18. 11. (A. W.). Frakcja socjalistyczna sejmu gdańskiego zamierza wysunąć w najbliższym czasie, szereg poważnych zagadnień w sprawie zmiany Konstytucji. Domagać się będzie przedewszystkiem ograniczenia liczby 120-tu posłów na 80-ciu. Drugą sprawą jest możność rozwiązania sejmu. Według brzmienia Konstytucji kadencja sejmu trwa cztery lata, a konstytucja nie przewiduje możliwości rozwiązania sejmu przed upływem tego terminu. Wreszcie socjaliści zapowiadają konieczność przeprowadzenia zmian, co do odpowiedzialności senatu. Konstytucja przewiduje, że senat składa się z senatorów urzędników i senatorów parlamentarnych. Senatorzy urzędnicy w ciągu czterech lat nie są zależni od zaufania sejmu. Socjaliści domagają się aby liczba senatorów z 22 została zredukowana do 7 lub 6 i aby wszyscy ponosili odpowiedzialność przed sejmem.

Niemcy a Liga Narodów.

Wiedeń, 18. 11. (Pat.) „N. Fr. Presse" donosi z Berlina: W związku z kwestją zamierzonego wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów donoszą z kół urzędowych, że odpowiedzi szeregu państw na notę niemiecką w tej sprawie są uważane przez rząd berliński naogół jako zadawalniające z wyjątkiem sprawy, pozostającej w związku z art 66 paktu Ligi, według którego to artykułu Niemcy ewentualnie byłyby zobowiązane jako członek Ligi do uczestniczenia w sankcjach z ramienia Ligi Narodów oraz do zgodzenia się na przemarsz wojsk obcych przez swoje terytorjum. Rząd Rzeszy nie jest skłonny przyjąć na siebie taki obowiązek i dopóki nie otrzyma dostatecznej gwarancji w sprawach, związanych z art. 66, dopóty Niemcy nie wstąpią do Ligi Narodów.

Rokowania francusko-rosyjskie rozpoczną się w styczniu.

Paryż, 18. 11. (AW.) Na dzisiejszem posiedzeniu komisji spraw zagr. Izby deputowanych Herriot wygłosił expose o polityce Francji w stosunku do Rosji. Premier wskazał, że do uznania sowietów skłoniły Francję motywy polityczne i ekonomiczne. W dalszym ciągu omówił warunki rokowań z sowietami, które rozpoczną się w styczniu r. p.

Calonder w Berlinie.

Berlin, 18. 11. (Pat.) Były prezydent związkowy Szwajcarji Calonder przybył do Berlina, celem omówienia z rządem niemieckim szeregu kwestji G. Śląskich, bowiem wiele kwestji stojących w związku z przyłączeniem części G. Śląska do Polski jest nie załatwione. Między temi sprawami znajduje się kwestja wprowadzenia ugody polsko-niemieckiej z 15 maja 1922 r., w sprawie umowy o ochronie mniejszości narodowych.

Wandalizm litewski.

Gdańsk, 18. 11. (Pat.) „Gazeta Gdańska" donosi z Kowna, że Litwini zbezcześcili w Kiejdanach cmentarz parafji św. Jerzego, poprzewracali pomniki na grobach z polskimi napisami i powyrywali krzyże na polskich mogiłach. Fakt ten wywołał wielkie wzburzenie wśród ludności polskiej na Litwie. W tej sprawie poseł frakcji polskiej w Sejmie litewskim Rumpel wystosował interpelację do ministra spraw wewn.

Polacy w Niemczech a wybory do parlamentu niemieckiego.

Jeżeli rozchodzi się o zagadnienie polskie w Niemczech, wówczas wszystkie partje niemieckie bez wyjątku są zgodne i jednomyślne. Wielkie i nieprzezwyciężone są przeciwieństwa między partjami nacjonalistów a demokratów, między monarchistami a republikanami i między socjalistami a komunistami. Jeżeli jednakowoż rozchodzi się o sprawy polskie, partje niemieckie zapominają o sporach i walkach między sobą i wszystkie stronnictwa zgodne mają zapatrywania, mianowicie: Sprawa polska wewnątrz Niemiec nie istnieje!

Że tak jest oczywiście, o tem przekonać się możemy obecnie przed wyborami do parlamentu niemieckiego i sejmu pruskiego. Otóż odbyły się np. konferencje przedwyborcze na których uchwalono jednomyślnie przeprowadzić rzeczowo walkę wyborczą. W tych konferencjach brały udział wszystkie partje lecz o polskich komitetach wyborczych „zapomniano".

Dużo się pisze w dziennikach niemieckich o przyszłych wyborach, roi się od programów politycznych, lecz o sprawie polskiej w Niemczech ani słowa.

To przemilczenie sprawy polskiej i ta ignorancja Polaków w Niemczech przez Niemców jednakowoż nie spowodowało milczenie u Polaków. Polskie komitety wyborcze wydały już program i hasła wyborcze i pilnują interesu polskiego. Związek mniejszości narodowościowych w Niemczech wydał już następującą odezwę:

„Dnia 7 grudnia idziemy znowu do walki o nasze prawa. Myśl obrony mniejszości narodowościowych stała się bezwątpienia ideą światową, a praca nasza przyczyniła się do rozbudzenia sumienia świata kulturalnego.

To pierwszy i bardzo ważny sukces naszego wystąpienia jako blok mniejszości narodowościowych. Ażeby pracę i usiłowania nasze więcej pogłębić, przystępujemy i tym razem d walki wyborczej, ażeby także w ciałach ustawodawczych pracować, celem urzeczywistnienia potrzeb mniejszości narodowościowych. Nowo wybrany parlament zadecyduje o wstąpieniu Niemiec do Ligi Narodów.

Nadzwyczaj ważnem dla mniejszości narodowościowych jest dla tego uzyskanie zastępstwa w parlamencie, ażeby otrzymać wpływ na dalszy stosunek Niemiec do instytucji międzynarodowej, która broni interesów mniejszości.

Tak samo ważnem pozostaje nasze zastępstwo w sejmie pruskim. Mieliśmy dotychczas w sejmie dwóch posłów; Waszym obowiązkiem jest ażebyście liczbę tę podwoili. Chcemy: 1) Zagwarantowania wszystkich praw mniejszości. Zawsze jeszcze nie daje się nam tego co jest naszem naturalnem prawem: wolnej możności rozwoju naszej kultury ludowej; 2) Pokoju światowego. Pokój światowy jedynie daje gwarancję zdrowego rozwoju gospodarczego. — Chcemy pokoju światowego, ponieważ ten pokój zagoić może rany wojny światowej."

Partja polska, która na czas wyborów w Niemczech przyjmuje nazwę „Polska Partja Ludowa" wysuwa czterech kandydatów do parlamentu Rzeszy niemieckiej, mianowicie: Walentego Barczewskiego proboszcza z Brunwałdu, Jana Lenga gospodarza z Podstolina, Jana Koseckiego kowala z Straszewa i Jana Baczewskiego rolnika z Olsztyna. Na kandydatów do sejmu pruskiego są wybrani: Jan Baczewski z Olsztyna, Kosecki z Straszewa, Lenga z Podstolina, Barczewski z Brunswałdu. Dotychczasowy poseł na sejm pruski hr. Sierakowski, nie figuruje na liście. Na Górnym Śląsku figuruje jako kandydat ks. Klimas, na liście nadreńsko-westfalskiej Kołpacki jako czołowy kandydat zarówno do parlamentu niem. jak i do sejmu pruskiego.

W jaki sposób Bolszewicy przeprowadzają propagandę w Polsce.

Warszawa, 19. 11. (AW.) Przed kilku dniami na stacji granicznej polsko-sowieckiej Stołbce, przyjechały z Rosji 3 wagony belek i innych materjałów budowlanych adresowane do warszawskiego „Wniesztorgu". Podczas dokładnego oglądania wagonów, zauważono iż na belkach są starannie wypisane hasła i odezwy komunistyczne. M. in. na jednej z desek wypisano pozdrowienie dla angielskiego związku młodzieży komunistycznej. Po spisaniu protokułu wagony odesłano z powrotem do Rosji.

Mowa Ks. senatora Adamskiego

(w Senacie)

IV.

swego czasu, gdy wtej sprawie wnieśliśmy interpelację do Rządu, w odpowiedzi Rządowej powiedziano nam między innemi, że komisja kodyfikacyjna także o-broną czci się zajmuje. Pragnąłbym tu wyrazić życzenie, żeby komisja kodyfikacyjna opracowując tę sprawę wyemancypowała się od dotychczasowych kodeksów karnych, które sprawę obrony czci zbagatelizowały i tem samem dają pożądany pretekst do pojedynków. Jeżeli komisja kodyfikacyjna stworzy skuteczną obronę czci, jeżeli człowiek który cześć drugiego naruszył, dozna takiej samej kary jak złodziej pospolity, wtedy zwalczanie pojedynków będzie uwieńczone dobrym skutkiem. Wszakże nowe ustawodawstwo węgierskie już takie poglądy wprowadziło i pewnie w krótkim czasie będziemy mogli dowiedzieć się, jakie to nowe prawo węgierskie wydało skutki.

Pojedynki stały się także w świecie cywilnym modne. Epidemja rozpowszechniła się nawet wśród członków naszych Izb Ustawodawczych i przeszła powoli na studentów uniwersytetu a obecnie już na studentów w gimnazjach. Ten modny rodzaj takiego bohaterstwa, a owczym pędem idzie się za modą, staje się dziś przeważnie nieszkodliwym i bezkrwawym. Porządek obrad jest prosty: po obrazie następuje wyzwanie potem dwie dziury w powietrzu, dużo dymu, honor uratowany, przeciwnicy padają sobie w objęcie, śniadanie i na tem koniec. Taki jest przebieg dzisiejszego pojedynku. Jestem zasadniczym przeciwnikiem pojedynku, uważając go że wszechmiara za instytucję nierozumną, niedobrą i nieprawną, ale gdybym stał na innem stanowisku, gdybym uważał, iż pojedynek rzeczywiście może uratować honor i zmyć plamę z mojej czci, to takie pojedynki, jakie się teraz odbywają, uważałbym za drwiny ze swego honoru.

Nasz ustrój państwowy zwłaszcza w dziedzinie parlamentaryzmu, w dziedzinie organizacji i konstrukcji rządowej coraz żywszej podlega dyskusji i coraz mniej jest wiary, że ustrój, jak dziś posiadamy móglby Polsce dać zdrowy fundament, na którym się Rząd i Państwo powinno opierać. Słusznie donosi się zarzut, że nasza ordynacja wyborcza nie jest taką, jaką być powinna, skoro nie doprowadza do tego, żeby w izbach ustawodawczych mogła powstać większość, zdolna do rządów. I istotnie, droga rozwoju naszego parlamentarnego rzeczewiście wskazuje, że gdy mamy coś nadzwyczajnego do załatwienia, coś co wymaga wielkiego wysiłku, to musimy szukać dróg zupełnie wyjątkowych.

Gdy chodziło o to, by przeprowadzić sanację Skarbu, widzieliśmy, że na zwykłej drodze oparcia Rządu o parlament nie doidziemy do ładu. I cóż? Musieliśmy stworzyć wyjątkowe prawa, daliśmy pełnomocnictwa Prezydentowi, tymsamem i Rządowi, wzmocniliśmy powagę Prezydenta i Rządu. Zwolniliśmy nasze ciała ustawodawcze od obowiązku zajmowania się mnóstwem różnych spraw bieżących, które regulowano pod kątem patrzenia partyjnym i które nam czas zajmowały i tylko atmosferę zatruwały, a nakoniec stworzyliśmy rząd pozaparlamentarny, który nie opiera się już w takim zupełnie parlamentarnem zrozumieniu na stronnictwach. Z tej drogi postępowania, na którą z konieczności wkroczyliśmy wynikają już pewnego rodzaju wskazania. To znaczy, że nie ulega wątpliwości, iż musi się dokonać zmiany ordynacji wyborczej, żeby mogła powstać taka większość, która nam jest potrzebna, że potrzeba wzmocnić władzę Prezydenta Rzeczypospolitej, a po trzecie, co może nie poruszano tak wyraźnie, potrzeba także wzmocnić stanowisko Senatu. Senat nasz wykazał swoją pożyteczność i gdyby wszystko, co Senat wprowadził dobrego do ustawodawstwa zostawić i obliczyć, to wykazałoby się, że bilans wysiłków Senatu był niezmiernie dodatni dla Państwa Polskiego, mimo, że w dzisiejszych warunkach Senat jest prawie tylko komisją, która ma prawo spowodować czwarte czytanie w Sejmie. Nie wyzyskane są niewątpliwie poważne siły Senatu, które się tu nagromadziły i ta atmosfera, która niewątpliwie dla pracy ustawodawczej jest zdrowszą i korzystniejszą, aniżeli atmosfera Sejmu samego. Obawy, które podnoszono tylokrotnie, że Senat będzie hamował pracę ustawodawczą, te obawy okazały się płonne; Senat pracował bardzo skutecznie i pracował szybko. Jeżeli demokracje zachodnich państw, które większe od nas mają doświadczenie, obstają przy 2 izbowości i widzą w tem poważną asekurację przeciwko przyjmowaniu niedość przemyślanych i niedość głęboko rozważanych ustaw, to zdaje się, że my, którzy od kultury państw zachodnich jesteśmy jeszcze bardziej oddaleni, że my nasze stanowisko powinniśmy poddać rewizji i na tę samą pójść drogę. Póki tego rodzaju zmiany nie są przeprowadzone, będziemy musieli opierać się w przeważnej części wypadków na rządzie poza parlamentarnym. Niby za ten rząd nie bierze żadne stronnictwo bezpośrednio odpowiedzialności, a przecież Sejm i Senat muszą za Rząd odpowiedzialność wziąć, bo tego wymaga Konstytucja, i inaczej być nie może. Ale nie może żaden rząd pracować stale w atmosferze przesileniowej, to jest zupełnie wykluczone. Gdyby się u nas miał utrzymać stosunek przeważnej części stronnictw do Rządu w takiej formie, żeby to się równało utajonemu votum zaufania, to żaden rząd pożytecznie i dobrze pracować nie może i ciągłości i siły będzie mu brak. Tymczasem niewątpliwie położenie Polski, zwłaszcza położenie nasze gospodarcze wymaga, aby ile możności ta sama ręka zawsze możliwie plan gospodarczy przeprowadziła do samego końca.

Przerywanie tego planu, pójście na inną drogę i zmiana planów, na dalszą metę obliczonych, dla Polski musi mieć nieobliczalne skutki i wywołać dla niej straty. Dlatego też nasze stronnictwo przeciwdziałać będzie atmosferze przesileniowej i nie podzielając we wszystkich szczegółach poczynań obecnego Rządu, będzie się jednak starało ułatwić mu pracę, żeby przyspieszyć uzdrowienie gospodarcze i finansowe naszego Państwa.

Z powodu odezwy Min. Oświaty

P. Minister W. R. i O. P. B. Miklaszewski ogłosił odezwę do nauczycielstwa z dnia 22 październik a z powodu przebiegu obrad Zjazdu Związku Pol. Naucz. Szkół Powszechnych, odbytego w dniach, 10 - 12 października b. r. Jak wiadomo na zjeździe tym zaszły takty, które mogą w niewłaściwym świetle przedstawić nauczycielstwo polskie, mające w historji walki narodu polskiego o wolność swe chlubne karty.

Mianowicie, jak stwierdza p. Minister, wstępne przemówienie prezesa Związku, senatora Nowaka otwierające obrady w dn. 10. października „ubliżało pod względem formy, w sposób jaskrawy zarówno władzom ustawodawczym, jak i rządowym." Pod wpływem widocznie takich przemówień kierowników Związku, wśród których są posłowie sejmowi. Zjazd jak stwierdza p Minister, uchwalił rezolucję wzywającą posłów nauczycieli do postanowienia w sejmie wniosku, wyrażającego votum nieufności Ministrowi W. R. i O. P.

Sejmowe Koło Nauczycielskie po zaznajomieniu się z odezwą p. Ministra Oświaty, na swem posiedzeniu w dniu 13. listopada b.r. uchwaliło zaprotestować przeciw akcji kierowników Związku Naucz. Szkół Powsz. ,która to akcja może nauczycielstwo polskie sprowadzić na drogę działań sprzecznych z poczuciem praworządności.

Sejmowe Koło Nauczycielskie, które na drodze właściwej w parlamencie, służy interesom Państwa, szkoły polskiej i nauczycielstwa, podziela stanowisko p.M nistra, iż „nauczycielstwo ma prawo krytycznie oceniać działalność władz szkolnych", ale nie powinno publicznie wyrażać bezpośrednego czy pośredniego votum nieufności dla Ministra, gdyż to jest atrybucją Sejmu, przed którym, Minister jest odpowiedzialny.

Przy tej sposobności Sejmowe Koło Nauczycielskie stwierdza z uznaniem, że niewłaściwe wystąpienie Zw. N.S.P. zostało potępione przez Stowarzyszenie Chrześc. Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, które to stowarzyszenie reprezentuje poważny obóz nauczycielstwa szkół powszechnych, wyznającego zasady chrześcijańskie i narodowe w wychowaniu publicznem.

Byłoby pożądanem, by taktykę kierowników Związku N.S.P. ocenili również ci członkowie tegoż związku, którym nie obce są idee narodowe w wychowaniu, a którzy z pewnością nie pragną, by organizacja zawodowa nauczycielstwa była używana do celów walki partyjnej przeciw Ministrowi którego zwalczają pewne stronnictwa w Sejmie.

Za Sejmowe Koło Nauczycielskie:

posł: S. Sołtyk, Mendrys, A. Nowicki, Wł. Kapałczyński, K. Kujawski, ks. J. Londzin, K. Mierzejewski, Henryk Popowski, Ignacy Rowicki, Michał Arciechowski, Jan Kornecki, Bolesław Zajączkowski, G. Bolicka, Z. Sokolnicka, senator M. Siciński.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Czwartek Feliksa de Val. Wschód słońca 7.32 zachód 3.59. Wschód księżyca —. zachód 1.34.

W sprawie nabycia osad likwidacyjnych.

Komisarjat Głównego Urzędu Likwidacyjnego na b. zabór pruski w Poznaniu daje do wiadomości, że wszelkie ogłoszenia dotyczące nabycia osad likwidacyjnych z wszelkiemi wskazówkami ukazują się co pewien czas w „Monitorze Polskim", Warszawa, Miodowa 22. Najbliższe takie ogłoszenie z wezwaniem do reflektantów ukaże się za 2 — 3 tygodnie, dotyczące osad położonych w Poznańskiem i na Pomo-

Repertuar Teatru Miejskiego.

ŚRODA: „NAGA MUZA".
CZWARTEK Premjera „ZACZAROWANE KOŁO"
PIĄTEK: „ZACZAROWANE KOŁO".
SOBOTA: Premjera „NAJPIĘKNIEJSZA z KOBIET" operetka w 3 aktach Krommego.
NIEDZIELA: „NAJPIĘKNIEJSZA z KOBIET"

H. RIDER HAGGARD.

ONA.

Powieść. (60

DZIEJE NIEZWYKŁEJ WYPRAWY.

(Tłum. Bron. Falk)

Dałeś mu lekarstwo i nie minęło pięć minut, zanim się nabrałam pewności, że żyć będzie i mówię ci, te sześćdziesiąt sześć generacyj nie dłużyły mi się tak bardzo, jak owe pięć minut. Minęły jednak, a on nie dawał znaku życia. Wiedziałam zaś, że jeśli teraz lekarstwo nie odniesie skutku, nic pomoże mu ono w ogóle. Myślałam, że umarł i męki lat minionych zebrałysię w jeden zatruty pocisk, przeszywający mnie na wskroś na myśl, że utraciłam Kallikratesa raz drugi. A potem, kiedy już nie miałam nadziei, westchnął. Pomyśl! On żył, a jawiedziałam, że żyć będzie, z chwilą bowiem, gdy lekarstwo zaczęło działać, mogło tylko uzdrowić. Pomyśl, Holly! Pomyśl! wszak to cud! Spać będzie przez dwanaście godzin z rzędu, ale febra go opuści!

Umilkła, położyła dłoń na złotych kędziorach Leona, pochyliła się i ucałowała go w czoło z czystą, bezgraniczną tkliwością, któraby wzbudziła we mnie zachwyt, gdyby równocześnie serce mi się nie ścisnęło mi się — z zazdrości!

IV.

ODEJDŹ, KOBIETO!

Minęła minuta lub więcej w milczeniu, a przez ten czas ONA, jak się zdawało, sądząc po rozanielonym wyrazie twarzy — wyglądała bowiem niekiedy, jak anioł — pogrążona była w błogiej ekstazie. Nagle przyszło jej coś na myśl i wyraz twarzy stał się zgoła nie anielskim.

— O mało co nie zapomniałam o tej kobiecie, o Ustanie — rzekła. — Czem jest dla Kallikratesa, służącą, czy też — umilkła i głos jej się załamał.

Wzruszyłem ramionami.

— Mam wrażenie, że według zwyczaju Amahaggerów, jest jego małżonka — odparłem. — Nie wiem zresztą.

Twarz jej stała się groźną jak chmura gradowa. Jakkolwiek tak stara, Ayesha zazdrości nie przeżyła.

— Wobec tego pozostaje tylko jedno — rzekła. — Musi umrzeć i to zaraz.

— Jakąż zbrodnię popełniła? — zapytałem przerażony. — Jest tyle winna, co i ty, Ayesho. Kocha mężczyznę, który odpłaca jej miłością. W czem leży jej wina?

— Głupstwa gadasz, Holly — odparła tonem rozdrażnionym. — Co zawiniła stoi między mną i tym, którego pragnę. Wiem jednak, że go jej mogę odebrać, bo czyż istnieje, Holly, mężczyzna, któryby mi się mógł oprzeć? Mężczyźni są tak długo wierni, jak długo nie doznają pokusy. Jeśli pokusa będzie dosyć silna, mężczyzna ulegnie, gdyż każdy z nich, jak każda lina, ma swe słabe strony, a żądza jest dla nich tem, czem dla kobiety złoto i potęga: probierzem słabości. Wierz mi, że będzie z kobietami w niebie, o którem mówisz, jeśli anioł się od nich piękniejsze, gdyż wówczas mężowie nawet się na nie me popatrzą i niebo kobiet stanie dla nich pieklem. Mężczyznę może kupić piękna kobieta, jeśli jest tylko dosyć piękna, a piękną kobietę można zawsze kupić złotem, jeśli go tylko nie braknie. Tak było za moich czasów, tak będzie zawsze. Świat jest wielkiem targowiskiem, mój Holly, gdzie wszystko jest do sprzedania dla tego, kto najwyżej oceni nasze żądze.

Cyniczne te uwagi, których należało się spodziewać po kobiecie o wieku i doświadczeniu Ayeshy, uderzyły mnie niemiło. Odparłem wymijająco, że w naszem niebie nie będzie małżeństw ani ślubów.

— Słuszna uwaga. Inaczej nie byłoby to niebo — wtrąciła. — Wstydź się jednak, Holly, mieć tak złe pojęcie o nas słabych kobietach! Czyż tylko małżeństwo ma stanowić różnice między twojem niebem i piekłem? Ale dajmy temu spokój. Nie czas na dysputy i dowcipkowanie. Czemu wyciągasz mnie zawsze na dysputy? A może jesteś nowoczesnym filozofem? Kobieta ta musi umrzeć, gdyż jeślibym jej nawet zabrała kochanka, mógłby czasamy zatęsknić za nią, a tegobym nie zniosła. Myśli mojego pana należą do mnie tylko; muszę być jedynią władczynią jego serca. Ona przeżyje swoje chwile szczęścia: niech będzie zadowolona gdyż lepsza jedna godzina miłości, niż wiek osamotnienia... Noc ją pochłonie.

— Nie, nie! — zawołałem — toby było zbrodnią! a zbrodnia rodzi tylko nieszczęście. Nie rób tego, choćiażby przez wzgląd na siebie!

— Głupi człowieku! czyż to zbrodnia usunąć kogoś, kto stoi między nami i celem naszym? A zatem całe nasze życie jest zbrodnią, gdyż codzień zabijamy, aby je utrzymać, albowiem na tym świecie zwycięża zawsze silniejszy. Słabi muszą zginąć; ziemia i jej plony należą tylko do mocnych. Delikatne pędy więdną, aby wzrosnąć mogło potężne drzewo. Stanowisko i znaczenie zdobywa się po trupach tych, którzy nie doszli do celu i padli w drodze; pożywienie nasze odbieramy od ust cierpiącym głód niemowlętom. Taki już los. Mówisz, że zbrodnia sprowadza nieszczęście, ale zaiste, brak ci doświadczenia. Zbrodnia daje dużo korzyści, a z dobrego rodzi się nieraz zło. Okrucieństwo tyrana może być błogosławieństwem dla jego następców, a łagodność świętego człowieka przyprawić może cały naród o niewolę. Człowiek czyni to lub owo z dobrego lub złego serca, lecz nie wie jaki osiągnie rezultat; kiedy uderza, jest ślepy i nie wie, gdzie pada cios, nie może również przewidzieć nieuchwytnych klęsk, które mu grożą w sieci okoliczności. Zło i dobro, nienawiść i miłość, dzień i noc, okrucieństwo i łagodność, kobieta i mężczyzna niebo tam w górze i ziemia tu w dole, wszystko to są rzeczy wzajemnie sobie potrzebne. Nikt nie zna ich celu. Mówię ci, że ręka losu każe im dźwigać ciężar własnego przeznaczenia; wszystko uwiązane jest na tej wielkiej linie, dla której wszystko jest potrzebne. Dlatego nie mamy prawa mówić, że co jest dobre lub złe, że noc jest brzydka, a dzień piękny, gdyż dla kogoś innego zło może być dobrem, a ciemności bardziej lub tyle upragnione, co światło. Czy słuchasz mnie, Holly?

(Ciąg dalszy nastąpi).

...rem. Należycie ostemplowany wniosek oraz świadectwa: fachowości w rolnictwie, moralności, stwierdzenie stanu majątkowego (zaświadczenie inwalidzkie, służby społecznej lub wojskowej we własnym interesie pożądane) należy złożyć do Komitetu Likwidacyjnego w Poznaniu (Aleje Marcinkowskiego 22, IV. piętro) w terminie miesięcznym od dnia ukazania się w „Monitorze Polskim“ wezwania do reflektantów.

Informacje co do kaucji będą zamieszczone w dziale ogłoszeń „Monitora Polskiego“. Osady podlegające likwidacji a nie ogłoszone w „Monitorze Polskim“, można kupować z wolnej ręki o ile się rozchodzi o przymusową sprzedaż. poczem kontrakt należy przesłać do Komitetu Likwidacyjnego w Poznaniu celem zatwierdzenia.

—** **Kursa Chrześć. Demokracji.** W dniach 22, 23, 24, 25, 26 i 27 listopada br. odbywać się będą w Grudziądzu w hotelu Kellasa przy ul. Wybickiego 42. kursa chrześcijańsko-społeczne, organizowane przez Zarząd Wojewódzki Chrześć. Nar. Stron. Pracy (Chrześć. Dem.)

Program kursu jest następujący:
W sobotę, dnia 22-go godz. 4^{30} otwarcie przez prezesa Zarządu Wojewódzkiego. Godz. $5-6^{30}$ Encyklika Rerum Novarum a program Chrześć. Demokracji. **W niedzielę, dnia 23-go** godz. $10-11^{30}$ przedpoł. Drogi odrodzenia religijno moralnego narodu polskiego. Godz. $3-4^{30}$ popoł. Historja ruchu chrześcijańsko-społecznego w Europie i Polsce. **W poniedziałek, dnia 24-go** godz. $5-6^{30}$ popoł. Ekonomiczne podłoże ustroju kapitalistycznego. **We wtorek, dnia 25-go** godz. 5 do 6^{30} popoł. Zasadnicze poglądy na ustrój gospodarczy i jego reformy. **W środę, dnia 26-go** godz. $5-6^{30}$ popoł. Polityka i organizacja ruchu chrześcijańsko społecznego. **W czwartek, dnia 27-go** godz. $5-6^{30}$ popoł. Sytuacja zagraniczna i wewnętrzna Polski. Zakończenie tego samego dnia krótkiem przemówieniem prezesa. Uczestnicy mający chęć brania udziału w kursach, mogą się zgłosić w Sekretarjacie, Rynek nr. 15 przedpoł. od godz. 9—12, popoł. od godz. 4—6-ej, gdzie otrzymać mogą kartę wstępu oraz program.

Zarząd Pom. Rady Wojewódzkiej
(—) poseł Alb. Nowicki. prezes (—) J. Nowak. sekr.

—** **Komunikat.** Zmieniając ogłoszony w prasie program tegorocznego Obchodu Rocznicy Powstania Listopadowego, zjednoczone zarządy towarzystw organizujących obchód, podają co następuje:

Wcelu nadania charakteru ogólno narodowego święta, rocznicy Powstania Listopadowego, podpisane organizacje odwołują swój proponowany program obchodu..

Zatem tegoroczny Obchód Rocznicy Powstania Listopadowego urządzony staraniem Tow. Powst. i Wojaków, Koła Ofic. Rez. i Koła Podof. Rez. oraz przy współudziale dyrekcji i artystów Teatru Miejskiego odbędzie się w sali Teatru Miejskiego w dniu 29 listopada o godz. 8-ej wiecz.

Na program galowego wieczoru złoży się: przemówienie wiceprezesa Okr. Tow. Powst. i Wojaków, prof. Dr. Jana Zwierzańskiego, koncert symfoniczny Koła Miłośników Muzyki, oraz sztuka historyczna p. t. „Łukasiński“, odegrana przez cały zespół artystyczny teatru.

Udział w tym obchodzie powinni wziąć wszyscy polscy obywatele miasta naszego, a przedewszystkiem członkowie podpisanych organizacyj.

Niezamożni Powstańcy i Wojacy oraz podof. rez. otrzymają bilety wejścia bezpłatnie przez Zarządy swoich towarz.

Komitet Obchodu Rocznicy Powstania Listopadowego
(—) majr. rez. Drouet, Prezes Koła Ofic. Rez.
(—) Kalwary, Prezes Towarz. Powstańców i Wojaków
(—) Marciniak, Prezes Koła Podof. Rez.
(—) Otrembski, Dyrektor Teatru
(—) Książek, Kierownik literacki Teatru.

—** **Obchód Listopadowy.** Jak już o tem donosiliśmy, urządza Tow. Czyt. dla Kobiet w piątek o 7^{30} wiecz. w auli gimn. mat.-przyr., uroczysty obchód rocznicy Powstania Listopadowego.

Dochód z akademji przeznacza się na cele oświatowe Tow. Czyt. dla Kobiet. Na uroczystość tę zaprasza Zarząd Tow. Czyt. dla Kobiet wszystkie organizacje oraz szerokie koła obywatelstwa naszego miasta.

Członkinie Towarzystwa płacą dobrowolne datki.

—** **W odpowiedzi na liczne zapytania** nas dochodzące donosimy, że we filji „Centrali Handlowej pow. Warszawsk.“ p. Świętochowskiego przy ul. Starej nr. 14 można nabyć te same lecznicze wkładki „Pneumette“, które są tak rozpowszechnione zagranicą. Jak sfery lekarskie podają, wkładki „Pneumette“, jako ostatni wyraz techniki ortopedycznej przynoszą znaczną ulgę przy dolegliwościach mięśniowych i kostnych.

Dla ścisłości dodajemy, że nie szumna reklama, lecz jedynie chęć uśmierzania przykrego bólu w nogach szerszemu ogółowi, zmusza nas do zabrania głosu w tak ważnej dla całego społeczeństwa sprawie.

—** **Radjo Koncerty** odbywają się ponowni codziennie od godz. $8.^{30}$ wiecz. w auli gimnazjum klasycznego. Kto zatem ciekaw jak śpiewają opery zagranicą niech śpieszy każdego wieczoru na radjokoncert.

—** **Zjednoczenie Polskich Akademickich Korporacyj Chrześcijańskich.** W październiku 1924 r. powstało w Warszawie Zjednoczenie Polskich Akademickich Korporacyj Chrześcijańskich złożone chwilowo z trzech korporacyj: Laudania, Lublinia i Mesconia.

Istniejący dotychczas "Związek Polskich Korporacyj Akademickich" nie mógł zjednoczyć całego ruchu korporacyjnego, z powodu niechrześcijańskiej ideologji, którą proklamował w swym statucie, niechrześcijańskiego stanowiska, które zajął w sprawie pojedynków, oraz innych błędów organizacyjno-taktycznych, które sprawiły, że ogół skłonny jest, zresztą niesłusznie, dopatrywać się w ruch korporacyjnym zbiorowiska "złotej młodzieży", niecznłej na szersze zagadnienia społeczne, a imitującej niemieckie "burszenszafty".

W przeciwieństwie do starego związku Zjednoczenie Korporacyj Chrześcijańskich oparło swoją deklarację ideową na etyce chrześcijańskiej- a swą pracą narodowa-na czynnej działalności społecznej, także wśród młodzieży robotniczej, i rzemieślniczej. Punkt widzenia chrześcijański odzwierciedla się w tym punkcie deklaracji, który stanowi, że Korporacje, wchodzące w skład Zjednoczenia, są organizacyjnie antidualjanckie.

Zjednoczenie nie dąży bynajmniej do rozbicia Związku (Z. P. K, A.), jest ono tylko wyrazem tych dążności które w Związku nie mogły uzyskać praw obywatelstwa z powodu partyjnego stanowiska zajmowanego przez władze Związku.

Powstanie Zjednoczenia (Z, P. A. K. Ch.) jest wielkim krokiem naprzód w kierunku reformy ruchu korporacyjnego w Polsce. Nowe dążności, które się przejawiają tak potężnie wśród młodzieży korporacyjnej, wnoszą nowy ożywczy prąd w dotychczasową przykrą atmosferę.

— ** **Subwencja Wydziału Powiat. w Gniewie dla P. L. O. P. P.** Semik powiatowy w Gniewie pod przewodnictwem zastępcy starosty p. Bazanowskiego na posiedzeniu w dniu 30. września b. r. uchwalił udzielić subwencję w wysokości 500 złp. na rzecz P.L. O. P. P. Zarząd P. L. O. P. P. składając Wydziałowi Powiatowemu w Gniewie serdeczne podziękowanie, podaje do publicznej wiadomości, że dotychczas subwencje na rzecz P. L. O. P. P. przyznały następujące powiaty: są poleński, wąbrzeski, pucki, lubawski, chełminski kartuzki, starogardzki, i gniewski.

—** **Z kroniki policyjnej.** Ostatniej nocy aresztowano w naszem mieście 5 osób, a mianowicie 3 za kradzież kieszonkową na dworcu i 2 celem odstawienia do domu poprawy w Chojnicach.

Ruch towarzystw.

(rt) **„Koło Panien“ przy Czytelni dla Kobiet.** Jutro w czwartek, dnia 20-go bm. robótki ręczne w gimnazjum żeńskiem. Poza robótkami białemi odbędzie się pierwsza lekcja robienia swetrów, czapek etc. Początek o godz. 7-ej wiecz.

—(rt) **Stowarzyszenie Techników w Grudziądzu** niniejszym zawiadamia swych członków, że zebrania tygodniowe odbywać się będą w każdy czwartek o godz. 20-ej, począwszy od dnia 2[illegible] lokalu „Hotelu Warszawskiego“ parter.

Zarząd.

(rt) **Zebranie Klubu Filatelis[illegible] Grudziądza** odbędzie się w piątek, 21-go listopada br. w hotelu „Pod Złotym Lwem“. Zarząd Klubu prosi o liczne przybycie dla podtrzymania tego po innych miastach bardzo rozpowszechnionego związku.

(rt) **Walne Zebranie członków Współdzielni Urzędników** w Grudziądzu odbędzie się w gimnazjum klasycznem w środę, dnia 26 listopada br. o godz. 7-ej wiecz. Na porządku dziennym wybór komisji likwidacyjnej.

Z Pomorza.

— ** **Marzęcice,** pow. lubawski. **(Barbarzyństwo.)** Wyrodna matka jakaś porzuciła na szosie w pobliżu Marzęcic swe nowonarodzone dziecię, które włożyła w karton i zawinęła w papier. Policja wysłała rowerem posterunkowego, który zabrał dziecko i odwiózł do szpitala, gdzie stwierdzono zgon. Śledztwo wdrożone

— ** **Tuchola. (Znalezienie starego kościotrupa.)** Przy wykopywaniu piwnicy pod budowę nowej stodoły w Koślince u gospodarza P. Maja, natrafiono na kościotrup ludzki, stanowiący prawdopodobnie resztki grobu wojackiego z czasów szwedzkich. Jako wiadomo w połowie wieku XVII-tego, toczyły się w tutejszych okolicach zacięte i długie walki polsko-szwedzkie.

Z całej Polski.

—** **Katowice siódmem miastem w Rzeczypospolitej Polskiej.** W odświętnie udekorowanej sali zebrań Rady miejskiej odbyło się uroczyste wspólne posiedzenie magistratu i komisarycznej Rady miejskiej Wielkich Katowic, w obecności przedstawicieli władz. Prezes komisarycznej Rady miejskiej podkreślił historyczny akt utworzenia Wielkich Katowic drogą połączenia szeregu wielkich gmin podmiejskich. Stolica Śląska—Katowice—zajęła obecnie siódme miejce w rzędzie miast Rzeczypospolitej Polskiej. Wojewoda Bilski, zwracając się do prezydenta miasta Dra Górnika, ze stosownem przemówieniem, odebrał od niego przysięgę i wprowadził go w urzędowanie. Biedna Bydgoszcz która z siódmego przesuwa się na ósme miej[illegible]

Z zebrań i towarzystw.

—** **Z zebrania konstytucyjnego członków Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowej Powstańców i Wojaków** odbytego w Grudziądzu dnia 15. XI. 1924 r.

Zebranie zagaił o godz. 7^{15} prezes Tow. Powst. i Wojaków p. Kalwary, któremu powierzono przewodnictwo obrad. Protokół redagował członek p. Poraziński.

Na zebraniu reprezentowano ogółem 200 udziałów po 10 złotych.

Po przeczytaniu i zareferowaniu projektu statutu kasy, opracowanego na zasadach spółdzielczych, przyjęto go jednomyślnie i uchwalono wysokość udziałów na 10 złotych.

Następnie wybrano Radę Nadzorczą, w skład której weszli: 1. prezes Bronisław Kalwary — jako przewodniczący, 2. major rez. Marjan Drouet — jako zast. przew., 3. pułk. rez. prof. Stan. Piwowarczyk — jako członek, 4. kpt. rez. dyr. Karol Krótki — jako członek, 5. Prof. Dr. Jan Zwierzański — jako członek, 6. Dr. Wacław Kalicki — jako członek, 7. książkowy Józef Wojak — jako członek, 8. sekr. Hubert Kociniewski — jako członek, 9. referent Alojzy Kamrowski — jako członek.

Na wniosek ks. kan. Łukaszkiewicza postanowiono statut zarejestrować sądownie i rozpocząć działalność kasy.

Jako kandydatów do zarządu postanowiono zaproponować ks. kan. Łukaszkiewicza i skarbnika p. Władysława Graczyka, na sekretarza Rady Nadzorczej wybrano p. Józefa Wojaka.

Na wniosek p. Kalwary uchwalono, by Rada Nadzorcza w czasie najbliższym wybrała Zarząd Kasy i uchwaliła regulamin dla Zarządu na podstawie regulaminu Kasy Towarz. Powst. i Wojaków.

Pismem do ogłoszeń Spółdzielni ma być obowiązkowo „Strażnica Bałtycka“ i ewent. jeden z miejscowych dzienników.

W sprawie zaprowadzenia książkowości kasy, uchwalono na razie nie czyniąc większych wydatków, ograniczyć się do prowadzenia jednej tylko książki kasowej i dziennika na wzór buchalterji amerykańskiej, w której to sprawie ma Zarząd zwrócić się do członka Rady Nadzorczej p. Kamrowskiego po instrukcje.

Na tem przewodniczący zamknął zebranie, nawołując do propagowania idei spółdzielczości wśród członków Towarzystwa Powst. i Wojaków, dla osiągnięcia zaszczytnych celów związku.

Podając powyższe do wiadomości członków Tow. Powst. i Wojaków naszego Okręgu, prosimy o bezzwłoczne nadsyłanie zgłoszeń, ile udziałów poszczególne Towarzystwa wojackie oraz członkowie zamawiają. Wpisy nadsyłać i dokonywać osobiście na ręce skarbnika pod adresem: „Sekretarjat Towarzystwa Powst. i Wojaków w Grudziądzu, ulica Sienkiewicza 25.

Wszelkich informacyj o stanie banku wojackiego udziela przewodniczący Rady Nadzorczej, prezes Kalwary w sekretarjacie codziennie od 6—7 wieczorem.

Każdy wojak i powstaniec powinien bezwarunkowo należeć do własnej kasy, z której każdy będzie mógł czerpać kredyty i otrzymywać pożyczki.

Za Zarząd Kasy Powst. i Wojaków:
Przewodniczący Rady Nadzorczej (—) Kalwary
prezes Tow. Wojaków
(—) Wojak, sekretarz.

Sprawy społeczno-gospodarcze.

— **Jakie jest najdroższe miasto w Polsce** Dokonane przez Główny Urząd Statystyczny porównanie kosztów utrzymania w miastach, obliczone na podstawie cen artykułów wedle norm stosowanych przez komisje do badania zmian kosztów utrzymania, wykazuje, że Warszawa nie jest najdroższem miastem w Polsce. Koszt utrzymania w Bielsku i Królewskiej Hucie jest wyższy od kosztów utrzymania w Warszawie, natomiast we wszystkich innych miastach Polski koszt żywności jest niższy niż w Warszawie. Najtańszymi miastami Polski przy porównywaniu kosztów żywności, są miasta: Zamość, a następnie Rzeszów i Kołomyja. Koszt żywności obliczony w Warszawie na 100, w Zamościu wynosi 66.4, w Kołomyji zaś 66.8, w Rzeszowie 69.7.

Następnie idą miasta: Równe 70.6, Łuck 72.8, Kowel 74, Kielce 74.2, Płock 75.1, Radom 75.3, Piotrków 75.3, Tarnopol 75.7, Tarnów 75.9, Nowy Sącz 76.8, Łomża 76.6, Stanisławów 77.2, Grodno 77.3, Jarosław 78, Przemyśl 78.5, Pabjanice 78.9.

Od 80 do 90 koszt żywności wykazują miasta: Włocławek, Stryj, Zawiercie, Dąbrowa Górnicza, Częstochowa, Białystok, Tomaszów Mazowiecki, Lwów, Kraków, Pińsk, Baranowicze, Brześć n. B., Toruń, Grudziądz, Inowrocław, Bydgoszcz, Kalisz i Sosnowiec.

Droższemi od powyżej wymienionych miast lecz tańszemi od Warszawy, okazują się miasta: Będzin 99.3, Poznań 91, Gniezno 92.1, Borysław 93.7, Katowice 96.2, Łódź 98.3, Wilno 98.5.

Jeżeli porównać koszt żywności w miastach według województw, to przewyższa Warszawa o drobny ułamek jedynie województwo Śląskie, następnie pod względem natężenia drożyzny kosztów żywności idzie okręg Wileński 98.5, następnie województwa: Łódzkie 90.3, Poznańskie 89.6, Krakowskie 85.2, Lwowskie 85.6, Pomorskie 84.9, Kieleckie 83.1, Poleskie 82.7, Nowogródzkie 81.9, Białostockie 81.3 Warszawskie 78.1, Tarnopolskie 75.3, Lubelskie 73.9, Stanisławowskie 73.5 i Wołyńskie 72.1.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny: Konstanty Dąbkowski.

W czwartek 20 bm. o godzinie 9 rano jako pierwszą rocznicę śmierci mego najdroższego męża, mego najukochańszego ojca

ś. p.

Władysława Jurka

odprawi się msza św.

za spokój jego duszy w kościele farnym, o czem donosi wszystkim współpracownikom krewnym i znajomym w smutku pogrążona

żona z córką.

August Foerster

Löbau (Saks) 2376

(Twórca pierwszego ćwierć-tonowego fortepianu).

Fabryka fortepianów i pianin

Egz. od 1859 r. Reprezentacja generalna na R. P.

„Muzyka“ Sp. z o. o. **Warszawa,** S-to Krzyska 5.

Instrumenty są stale na składzie. Reprezentacje na Grudziądz, Bydgoszcz i Toruń są do oddania tylko firmom pierwszorzędn.

LEKCJE wyrabiania zabawek i z. tych i aplikacji na suknie i płótnie (12711

Strzelecka 1a, II l. K. P.

POLECAM moje parostatki do holowania drzewa i berlinek.

„Bałtyk“ 90. P. S.

„Kastor“ 75. P. S.

„Herold“ 75. P. S.

Ludwik Szymański,

żegluga,

Toruń, Żeglarska 3, telefon 909. (2348

Wszystkim naszym znajomym i krewnym, koleżankom Zmarłej z gimn. żeńsk. oraz Komendzie Pol. Państw., która stawiły się z wieńcem, dalej ks. kuratusowi Kiun rowi za uczestnictwo w pogrzebie ukochanej naszej córki

Cecylji

składamy najserdeczniejsze

„Bóg Zapłać“

Anastazowie Brzozowscy.

Grudziądz, dnia 19 listopada 1924 r.

Majątek

obszaru 700 mórg, w tem ca 50 mórg łąk, położony zupełnie przy mieście, jest do wydzierżawiania. Oferty w zamkniętych i zalakowanych kopertach z napisem „Oferta na dzierżawę majątku“ należy wnieść w terminie do 26 b. m. o godz. 12-tej w południe do Wydziału VI. Zarządu Nieruchomości Miejskich, Ratusz II pokój nr. 5. gdzie wyłożone są też bliższe warunki dzierżawy.

Grudziądz, dnia 17. listopada 1924 r.

MAGISTRAT WYDZIAŁ VI.

(—) Wojanowski.

Wydzierżawienie

Bazaru na ul. Moniuszki nr. 8. od 1 stycznia r. 1925 do objęcia sala z sceną do przedstawień, obszerne ubikacje restauracyjne i dla towarzystw ogród koncertowy, mieszkanie o 4 pokojach dla dzierżawcy. Oferty skierować należy do zarządu spółdzielni Bazarowej na ręce p. Sujkowskiego ul. J. Wybickiego 31 I.

W Biskupiem Popawie stacja kolejowa Wrocławki powiat Toruński w poniedziałek dnia 24 listopada o godz. 9 rano sprzedawane będą na majątku:

2 konie wyjazdowe, 22 koni roboczych, (materjał budowlany) 25 sztuk młodego bydła, 7 źrebiąt, młocarnia parowa (Lanca) kompl. w bardzo dobrym stanie, wozy wyjazdowe i robocze, półzorki i wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze wszystko w dobrym stanie.

Powózki do rannego pociągu będą oczekiwać na stacji Wrocławki.

Jan Olszewski taksator i licytator

NOWOOTWARCIE!

Niniejszem podaje P. T. Publiczności i wszystkim miłośnikom muzyki do jask. wiadomości, że otworzyłem

w Grudziądzu przy ul. Groblowej 4

FILJE

mej **BYDGOSKIEJ FABRYKI FORTEPIANÓW** oraz hurtownię **pianin, skrzydeł, harmonium i fortepianów artystycznych.**

Równocześnie polecam P. T. mój bogato zaopatrzony magazyn **własnych** jakoteż wszelkich światowych fabrykatów j.t.

Bechstein, Blüthner, Feurych, Steinway, Sons, Niendorf, Zimmermann itp

oraz **harmonium** stale na składzie.

Wykonujemy również pod gwarancją wszelkie w zakres wchodzące reperacje i strojenia fortepianów przez siły pierwszorzędne.

Z poważaniem

B. Sommerfeld

Grudziądz — Bydgoszcz

LEKCJE

Używaj Ata

a w domu twojim bielizna będzie zawsze bogata.

Ata

czyści również wszystkie rzeczy błyszcząco.

Niniejszem **unieważnia się kwit na 10.000 zł.** 5% długoterminowej pożyczki państwowej z roku 1920 wydany przez Kasę Skarbową w Grudziądzu na nazwisko Edmund Kriegel, Grudziądz, Lipowa nr. 3. Grudziądz, dn. 17.11.24. **Edmund Kriegel.**

Nadeszły

migdały (słodkie) mąka kartoflana i olej do pieczenia.

F. Dumont. Pańska 17. (2379

Stenografji

wyucza listownie szybko, jak najdokładniej (gwarancja) (2136

Instytut stenograficzny Warszawa, Mokotowska 39, Żądajcie obszernych, bezpłatnych prospektów.

Najlepszy WĘGIEL GÓRNOŚLĄSKI

— sprzedaje —

najtaniej

węgiel Paryski po 2 zł. i 10 gr.

za centnar, oraz węgle dąbrowieckie od

1 złoty

i 80 groszy za centnar.

biuro: ul. Toruńska 6 **WILLMAN,** skład: ul. Chełmińska 52.

Kupna

Poszukuję się kupna ogniotrwałej **szafy** do pieniędzy. Of. p. nr. 12730 do Głosu Pom.

Mieszkanie

ODSTĄPIĘ 3 pokojowe, komfortowe mieszkanie z meblami i kuchnią, pokój dla służby, łazienką z światłem elektr. i gaz. Oferty poważne składać do Głosu Pom. pod nr. 12960.

---

4 pok. mieszkanie z komf. w Bydgoszczy

zamienię

n. podob. w Grudziądzu. Oferty pod nr. 12731 do Głosu Pomorskiego.

Elegancko umeblowany **POKÓJ** z używaniem salonu i z utrzymaniem lub też bez do wynajęcia. 12729

Dzierżawy

Do wydzierżawienia

WILA

z ogrodem. Wiad. Pniewski, Sienkiewicza 9, tel. 640 (12704

Posady

Dzielna (12739

ekspedjentka, uczenica i chłopiec do posyłek mogą się zgł.

Bracia Włudarczak, Rynek 14. Konfekcja damska, biel. i obuwie.

Pielęgniarka poszukiwana na koniec tego miesiąca do połogu. Of. z podaniem wynagrodzenia uprasza się nadesłać pod nr. 12738 do Głosu Pomorskiego.

MAMKI

poszukuje się od zaraz do domu lub też któraby dziecko u siebie w domu karmiła. (2380

Pl. 23 stycznia 30, II l.

Zguby

Zgubiono!

W pociągu, jadąc z Grudziądza do Warszawy w dniu 7 listopada zgubiono portfel z dokumentami osobistemi: paszport na imię Kazimierz Wojdak, wydany przez starostwo Grójeckie, prócz tego bilet wojskowy, wydany przez P. K. U. Grudziądz, oraz zezwolenie na broń, wyd. przez Magistrat m. Grudziądza i inne dokum. Łask. znalazcę uprasza się o oddanie powyższ. dokumentów za nagrodą pod adres K. Wojdak, Grudziądz, ul. 3 Maja 16.

Wyżeł do polowania zaginął. Uczciwego znalazcę uprasza się o zwrot za wynagrodzeniem Fr. Kołodziejczak, 3 Maja 5

Licytacja koni wojskowych i źrebiąt.

Ogłaszam sprzedaż licytacyjną większej ilości wybrakowanych koni wojskowych i źrebiąt która się odbędzie w Toruniu dnia 25. 11. 1924 o godz. 10 na placu przed Starostwem Powiatowem

Prawo uczestnictwa w licytacji posiadają wszyscy z wyjątkiem zawodowych pośredników w handlu końmi. Od kwoty uzyskanej z licytacji będzie się pobierać ½% jako podatek stemplowy.

Komendant Uzupełnień koni Nr. 24.

WEZWANIE!

Kupiec Stanisław Skłodowski z Radzyna powiat Grudziądz. stawił wniosek o wyznaczenie terminu i zasądzić pozwanego Pawła Lehmanna nieznanego miejsca pobytu na zezwolenie wykreślenia hipotek zapisanych pod nr. 10, 12, na nieruchomości Radzyn karta nr. 47, oraz na poniesienie kosztów postępowania.

Pozwanego wzywa się, by najpóźniej do dnia: **22 stycznia 1925 roku o godzinie 10-tej przedpołudniem** pokój nr. 2 przed podpisanym Sądem się zjawił do ustnej rozprawy, gdyż w przeciwnym razie zapadnie wyrok zaoczny.

Grudziądz, dnia 31 października 1924 r.

SĄD POWIATOWY.

Bydgoska Fabryka i Hurtownia Fortepianów i Pianin

B. SOMMERFELD, Oddział w Grudziądzu,

ul. Groblowa 4. :—: Telefon 229.

wykonuje pod gwarancją wszelkie **reperacje i strojenia** fortepianów, pianin, organów i harmonjum przez siły pierwszorzędne. (2371

Począwszy od dnia **17 listopada b. r.** przyjmuję strony (2384

od godz. 9—11 przed południem

„ „ 3—5 popołudniu

Dr. Jacob, radca sanitarny

Grudziądz, Plac 23 stycznia 21.

Sprzedaż trzciny

około 200 mórg. (jeziora Snoówko i Wądzyn) w większych i mniejszych parcelach jakoteż i pojedynczo (kupą), odbędzie się **w sobotę dnia 22. XI b. r. o godz. 10-tej** przed południem w oberży p. **Trojanowskiego w Konojadach,** stacja kol. Konojady, pow. Brodnicki. **Szymański,** dzierż. ryboł.

---

1 mała parcela dobrej roli ca. 5 mórg

2 parcele łąki „ 32 „

2 małe parcele roli i łąki „ 1 „

w okolicy Grudziądza na sprzedaż. Informacji udzieli **„WILKA“** w Grudziądzu, Rynek 11.

Ważne dla kapitalistów

15.000 złotych

na jeden lub dwa lata poszukuje dobrze zaprowadzone przedsiębiorstwo przemysłowo handlowe branży maszyn rolniczych z własną posesją za dobrem oprocentowaniem. Zabezpieczenie hipoteczne lub inne. Ciche wspólnictwo nie wykluczone. (2383

Zgłosz. pisem. do **Biura Ogłoszeń „PAR“ Toruń,** Szeroka 46, pod 837.

Poszukuje się kilkunastu wykwalifikowanych

stolarzy

na roboty bielo.

Tuszewskie Zakłady Przemysłu Drzewnego

Spółka Akc. w Grudziądzu.

Poszukuję od 1-go grudnia lub później do sprzedaży detalicznej

DZIELNEGO

ekspedjenta

A. Ruchniewicz, Grudziądz,

Fabryka wódek i likierów.

Restauracja Ziółkowski

vis a vis poczty

W czwartek, dnia 20 listopada br.

KISZKI z KAPUSTĄ

wieprzowe nogi flaki.

Pieniędzy i zmartwienia oszczędzi każdy, kto kupuje

węgle brykiety i drzewo

w POMORSKIEJ CENTRALI OPAŁOWEJ i BUDOWLANEJ

Groblowa 19. Telefon 322.

Radikol

najlepszem środkiem na

nagniotki

W aptekach i drogerjach do nabycia.